

Salten Havbruk AS
v/daglig leder Børge Andreassen
borge@saltensmolt.no

Saksbehandler: Maria L. Seivåg
e-post: fmnomse@fylkesmannen.no
Tlf: 75531605
Vår ref: 2012/5900
Deres ref:
Vår dato: 29.8.2014
Deres dato:
Arkivkode: 542.1

Rapport fra tilsyn ved settefisklokalitet Steppan (Vikelva) i Saltdal kommune - pålegg om redegjørelse og innsending av søknad om endret utslippstillatelse

Vi viser til tilsyn gjennomført ved settefisklokaliteten Steppan (Vikelva) den 25.8.2014. Vi viser også til klage fra Ingvar Ramsvik mottatt hos Fylkesmannen den 15.8.2014.

VEDTAK

Med medhold i lov av 13. mars 1981 om vern mot forurensninger og om avfall (forurensningsloven) § 49 bes Salten Havbruk AS om å redegjøre skriftlig til Fylkesmannen for de tiltak som er gjennomført for å rette opp registrerte avvik innen **30. september 2014**. Se nærmere beskrivelse av påkrevde elementer i redegjørelsen under hvert avvik i teksten. Hvis ikke avvikene er rettet opp innen redegjørelsen sendes, må redegjørelsen inneholde en tidfestet, forpliktende plan for hvordan disse skal rettes opp.

Salten Havbruk AS pålegges samtidig å sende inn søknad om endring av utslippstillatelsen innen **31. oktober 2014**.

Med medhold i forskrift om begrensnng av forurensning (forurensningsforskriften) § 39-6 vil det kreves inn gebyr for kontrollen på kr 4 600,-.

Under tilsynet ble følgende avvik påvist:

- Avvik 1** Renseeffekten fra pålagte rens tiltak er utilstrekkelig.
- Avvik 2** Selskapet har ikke oppfylt tiltaksplikten til å hindre forurensning eller begrense virkning av denne.

Det ble ikke registrert anmerkninger ved tilsynet.

BAKGRUNN

Det uvarslede tilsynet var fra Fylkesmannens side en oppfølging av klage på graden av forurensning i anleggets resipient Vikelva. Det var hensiktsmessig å gjennomføre tilsynet raskt etter de siste innkomne klagen, for å få inntrykk av elva før store nedbørshendelser inntreffer. Hensikten med kontrollen var å fastslå om virksomheten overholder kravene som er angitt i gjeldende lovverk samt i utslippstillatelsen. Kontrollen var ikke en total gjennomgang av organisasjonen, men en stikkprøvekontroll på utvalgte tema.

Avvik betegnes som overtredelse av krav fastsatt i eller i medhold av helse-, miljø- og sikkerhetslovgivningen.

Anmerkning er andre forhold som tilsynsetaten mener det er nødvendig å påpeke for å ivareta helse-, miljø- og sikkerhet.

Dokumentgrunnlaget for kontrollen var:

- Utslippstillatelse for settefiskanlegget Vikelva (Steppan) datert 11.2.1988
- Lov om vern mot forurensninger og om avfall, av 13.03.1981 med tilhørende forskrifter
- Lov om kontroll med produkter og forbrukertjenester, av 11.06.1976 med tilhørende forskrifter
- Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter, av 06.12.1996

Fylkesmannen foretok sist et tilsyn med det aktuelle anlegget i 2012. I den forbindelse ble det fattet et vedtak datert 18.9.2012, der Salten Havbruk AS ble pålagt å sende inn en søknad om endring av utslippstillatelse innen 15.10.2012. Her skulle det også redegjøres for driftstiltak for å begrense påvirkningen på elva, samt gis forslag til miljøundersøkelse og overvåkningsregime for Vikelva. Den 26.9.2012 mottok Fylkesmannen et svar på dette pålegget. Grunnet rekkefølgebestemmelser ble saken satt på vent, noe som resulterte i at Salten Havbruk AS ikke mottok tilbakemelding på dette. Dette vil Fylkesmannen sterkt beklage. Vi vil her gi en kort tilbakemelding på elementene i brevet:

- I brevet beskrives renseanlegg av type Akvaflex (installert nylig). Bedriften skriver at dette anlegget vil gi en betydelig bedre rensing enn før, og at dette vil ha betydning for kvaliteten på vannet som slippes ut i Vikelva. Utover mekanisk filter på 40 µm går vannet i Akvaflex gjennom et biofilter og en CO₂-luffer. Under tilsynet 25.8.2014 kom det imidlertid frem at Akvaflex-anlegget kun benyttes i første rensing (før resirkulering av vannet tilbake til karene), mens det benyttes en ekstern rensestasjon med mekanisk filter på 100 µm når vannet skal renses før det slippes ut. Fylkesmannen vil presisere at det er den siste rensestasjonen som vil være avgjørende for å oppnå begrensning av påvirkning på resipienten, se for øvrig kommentarer under Avvik 1. Det kan dermed ikke legges til grunn at implementeringen av Akvaflex utelukkende før 2. gangs bruk av et volum vann vil ha en effekt på tilstanden i elva.
- Vedlagt brevet var et forslag til prøvetakingsprogram for miljøovervåkning av elva, utført av Labora. Fylkesmannen har vurdert programmet, og funnet ut at det delvis kan godkjennes. I og med at bedriften skal gi en redegjørelse i etterkant av dette brevet, avventer Fylkesmannen sitt pålegg om miljøovervåkning (inkludert krav om enkelte endringer i prøvetakingsprogrammet) til redegjørelsen fra bedriften er mottatt. Vi vil imidlertid signalisere at det er aktuelt å pålegge bunndyrsundersøkelse, og at

det forventes at prøvene tas av kompetent personell (konsulent el. lignende) samt analyseres av akkrediterte selskaper.

- Fylkesmannens vedtak av 18.9.2012 påla bedriften å søke om endring av utslippstillatelse. I svaret datert 26.9.2012 søkes det om å legge inn opptil 5 millioner rognkorn årlig, med mulighet til å føre fram 1 million av disse som smolt på Rognan. De resterende 4 millionene yngel skal leveres til påvekstanlegget i Breivik. Denne informasjonen anses imidlertid ikke som tilstrekkelig til å fatte et eventuelt vedtak om ny utslippstillatelse, og Fylkesmannen kan dermed ikke godta dette som en søknad. Se forurensningsforskriften § 36-2 for krav til innhold i søknad om tillatelse.

Fylkesmannen pålegger Salten Havbruk AS å sende inn en ny søknad om endring av utslippstillatelse sammen med øvrig redegjørelse. [Søknadsskjema for akvakultur i landbaserte anlegg](#) kan benyttes i søknadsprosessen. For øvrig vil Fylkesmannen signalisere at det ikke vil bli aktuelt å innvilge en økning i årlig produksjon så lenge det er usikkerhet rundt resipientens tåleevne ved produksjon etter gjeldende utslippstillatelse.

GJENNOMFØRING

Tilsynet ble gjennomført på settefiskanlegg ved lokalitet Steppan (Vikelva) 25.8.2014. Deltakere ved tilsynet var daglig leder Børge Andreassen og anleggets driftsleder Morten Lorentsen. Fra Fylkesmannen deltok Oddlaug Ellen Knutsen (tilsynsleder) og Maria L. Seivåg.

Fylkesmannens deltakere foretok på egen hånd en visuell inspeksjon langs elva – fra dens utløp i havet og opp til anlegget – før selve tilsynet. Fremme på lokaliteten ble det først foretatt en befaring på anlegget. Deretter ble det gjennomført en samtale der virksomheten ble bedt om å svare på en del spørsmål knyttet til oppfølgingen av aktuelt regelverk, og hvor det også ble gitt en kort muntlig redegjørelse over registrerte funn samt informasjon om videre oppfølging av saken. Det ble informert om at Fylkesmannens representanter ville foreta en prøvetaking av elvevannet i utvalgte punkter ved anlegget like i etterkant av tilsynet.

Ved tilsynet var ett av temaene utslippskontroll fra anlegget sett i sammenheng med en tillatelse fra 11.2.1988. Denne er forøvrig betydelig eldre enn de ti årene som kreves for at Fylkesmannen skal kunne endre tillatelsen (jf. forurensningsloven § 18). Rammene for produksjonen ifølge gjeldende tillatelse ble diskutert opp mot dagens produksjon ved anlegget. Deler av virksomhetens kjemikalie- og avfallshåndtering samt internkontroll ble diskutert uten at det ble gått nærmere inn på systemene som helhet.

REGISTRERTE AVVIK OG ANMERKNINGER

Avvik 1 Renseeffekten fra pålagte rensetiltak er utilstrekkelig.

Avvik fra tillatelsen vilkår 1.5, jf. vilkår 1.4 første underpunkt

Begrunnelse

I utslippstillatelsens vilkår 1.4 er det spesifisert at alt avløpsvann fra oppdrettsanlegget skal renses i filter med maskevidde mindre enn 0,1 mm eller anlegg med tilsvarende effekt. Vilkår 1.5 lyder: «Oppdrettsanlegget og rensetiltakene skal drives slik at renseseffekten blir best mulig».

Ved vannprøvetaking etter at selskapets representanter hadde forlatt anlegget, observerte Fylkesmannens representanter at til dels store mengder partikler (fôrpellets) lå akkumulert i elva nedenfor avløpet. Observasjonen av pellets lengst nedstrøms var ved samløpet til selve Vikelva, ca. 80-100 meter nedenfor avløpet til anlegget. Fylkesmannens representanter anslo størrelsen på partiklene, som fremstod som hele fôrpellets, til å være ca. 1-2 mm store. Ifølge selskapets representanter har filteret på siste rensetrinn før utslipp en maskevidde på 100 µm (i tråd med gjeldende utslippstillatelse). Fylkesmannen anslår imidlertid de observerte partikler til å være tilnærmet 10-20 ganger større enn påkrevde maskevidde, og vi konkluderer dermed at funnet representerer et brudd på vilkår 1.5 i gjeldende utslippstillatelse.



Figur 1. Hauger med fôrpellets noen titalls meter nedenfor avløpet. Innfelt er et nærbilde av pellets.

I løpet av tilsynssamtalen med selskapets representanter i forkant av funnet, ble det ikke nevnt at renseanlegget hadde hatt noen form for driftsstopp i løpet av den siste tiden. Fylkesmannen anslår at pelletter av typen som ble observert sannsynligvis brytes ned i løpet

av et par dager under normale forhold. Det innfelte bildet i figur 1 viser at pelletene som Fylkesmannen observerte var nedbrutt i ulik grad.

Fylkesmannen viser til epost 26.8.2014 der vi ga Salten Havbruk AS en mulighet til å respondere på dette funnet, og viser samtidig til svar fra bedriften datert 27.8.2014. Her skriver bedriften at de mener driften av renseanlegget har fungert slik som det bør i sommer, men at de ved inspeksjon fant en rift i den ene av åtte duker på filteret. De skriver videre at riften er midlertidig reparert og at det er bestilt inn nye plater med filterstørrelse 0,08 mm (=80 µm). Pelletene som Fylkesmannens representanter observerte vil bli forsøkt pumpet/sugd opp i slamkummen etter beste evne.

Fylkesmannen vil i denne sammenheng vise til internkontrollforskriften § 5 om innholdet i det systematiske helse-, miljø- og sikkerhetsarbeidet samt krav til dokumentasjon. I særdeleshet vil vi peke på punktene 6 og 7, der det er krav om skriftlig dokumentasjon:

(Internkontroll innebærer at virksomheten skal:)

«6. kartlegge farer og problemer og på denne bakgrunn vurdere risiko, samt utarbeide tilhørende planer og tiltak for å redusere risikoforholdene

7. iverksette rutiner for å avdekke, rette opp og forebygge overtredelser av krav fastsatt i eller i medhold av helse-, miljø- og sikkerhets- lovgivningen»

Pelletene ble observert i relativt store mengder, og var nedbrutt i ulik grad, noe som indikerer at dette trolig ikke var en enkelthendelse over et kort tidsspenn. Fylkesmannen ser alvorlig på dette avviket. I redegjørelsen ber Fylkesmannen om at bedriften fremsetter en tiltaksplan samt plan for egenkontroll som viser at driften av renseanlegget er forsvarlig og sørger for at renseseffekten/reNSEgraden som oppnås er best mulig innenfor vilkårene til anlegget. I redegjørelsen ønsker vi samtidig tallfestet dokumentasjon/data på hvor stor reNSEgraden til anlegget er. Dersom dette mot formodning ikke kan fremsettes innen svarfristen, forventer Fylkesmannen at redegjørelsen inneholder et tidfestet program for når og hvordan Salten Havbruk AS vil dokumentere dette. Formuleringen av et representativt prøveprogram samt gjennomføring av prøvetaking skal eventuelt utføres av kompetent personell, f. eks. Labora, som bedriften allerede er i kontakt med.

I forbindelse med Fylkesmannens vurdering av påvirkning på resipienten vil vi igjen presisere at det er rensingen like i forkant av utslipp som er forurensningsmessig interessant, og ikke renseanlegg som utelukkende anvendes i forbindelse med resirkulering av vann tilbake til karene (jf. bedriftens svarbrev datert 26.9.2012 i etterkant av forrige tilsyn). I redegjørelsen skal det derfor fokuseres på rensingen som skjer etter at et volum vann er brukt i produksjonen for siste gang.

Avvik 2 Selskapet har ikke oppfylt tiltakspikten de har til å hindre forurensning og begrense virkningen av eventuell forurensning.

Avvik fra forurensningsloven § 7 jf. samme lov § 18.

Begrunnelse

Forurensningsloven § 7 andre og tredje ledd lyder:

«Når det er fare for forurensning i strid med loven, eller vedtak i medhold av loven skal den ansvarlige for forurensning sørge for tiltak for å hindre at den inntre. Har forurensningen inntrådt skal han sørge for tiltak for å stanse, fjerne eller begrense virkningen av den. Den ansvarlige plikter også å treffe tiltak for å avbøte skader og ulemper som følge av forurensningen eller av tiltakene for å unngå den. Plikten etter dette ledd gjelder tiltak som står i et rimelig forhold til de skader og ulemper som skal unngås.

Bestemmelsen i annet ledd gjelder også forurensning som er tillatt etter § 11 dersom det er åpenbart at vedtaket kan omgjøres etter § 18 første ledd nummer 1 eller 2.»

Forurensningsloven § 18 første ledd lyder:

«Forurensningsmyndigheten kan oppheve eller endre vilkårene i tillatelse etter loven her eller etter forskrift i medhold av loven, eller sette nye vilkår, og om nødvendig kalle tillatelsen tilbake dersom

- 1) det viser seg at skaden eller ulempen ved forurensningen blir vesentlig større eller annerledes enn ventet da tillatelse ble gitt,*
- 2) skaden eller ulempen kan reduseres uten urimelig kostnad for forurenseren,»*

Elva fremstår som påvirket av dagens drift, i en grad som er uakseptabel selv med tanke på at tilsynet ble foretatt mot slutten av en periode med lav vannføring i elven. Det fremstår som klart for Fylkesmannen at en reduksjon i forurensningen kan oppnås med relativt enkle midler fra bedriftens side, se også avvik 1. Forurensningsloven § 7 viser at bedriften i slike tilfeller plikter å treffe tiltak for å hindre og begrense virkningen av forurensning selv om det foreligger en gyldig utslippstillatelse. I redegjørelsen forventer Fylkesmannen en tiltaksplan for hvordan dette skal gjøres på lang og kort sikt, samt en beskrivelse av hvilken påvirkning bedriften mener er akseptabel i sin resipient, som kan betegnes som sårbar. Fylkesmannen forventer at det tas høyde for normale årstidsvarisjoner når man vurderer påvirkningen.

Gjennom epostkontakt i etterkant av tilsynet kom det fram at bedriften benytter overløp i rensestasjonen for å hindre oversvømmelse. Bedriften må i sin redegjørelse beskrive sin bruk av overløp i rensestasjonen, og behovet for dette. Hvor stort volum går anslagsvis ut i elva via overløp i løpet av en produksjonssesong, og hvilken grad av rensing har dette vannet gjennomgått før det slippes ut?



Figur 2. Påvirkning i elva ca. 300 meter nedenfor avløpet; små «lammehaler».

ANNET

Salten Havbruk AS har i forbindelse med oppfyllelse av krav knyttet til sertifisering av anlegget til standarden GLOBALG.A.P. (global good agricultural practice) gjennomført en systemkartlegging av kjemikalie- og avfallshåndteringen sin. Fylkesmannens stikkprøver av ulike elementer i kjemikalie- og avfallshåndteringen viser at den møter våre forventninger på en tilfredsstillende måte.

GEBYR

Fylkesmannen er pålagt å kreve inn gebyr ved tilsyn i henhold til *forskrift om begrenning av forurensning* (forurensningsforskriften) kapittel 39 *gebyr til statskassen for arbeid med tillatelser og kontroll etter forurensningsloven*. Gebyr for virksomheter med tillatelse fastsettes ut fra risikoklasse. Da det ikke er fastsatt risikoklasse for settefiskanlegget Steppan/Vikelva vil det benyttes gebyrsats som for risikoklasse 4.

Dette innebærer at virksomheten skal betale kr 4 600,- i gebyr for tilsynet, jf forurensningsforskriften § 39-6 om gebyr for kontroll av inntil en dags varighet i virksomheter med tillatelse. Fylkesmannen vil oversende opplysninger om kontrollen til Miljødirektoratet, som vil stå for innkreving av gebyret.

SAKSOPPLYSNINGER OG KLAGEADGANG

Vi ber i første omgang om en redegjørelse for hvordan Avinor vil følge opp de avvikene og anmerkningene som er registrert. Vi gjør oppmerksom på at dersom vi finner det nødvendig kan det i vår videre oppfølging bli gitt pålegg om gjennomføring av tiltak.

Avgjørelsen kan påklages til Miljødirektoratet av sakens parter eller andre med rettslig klageinteresse **innen 3 uker** fra det tidspunktet underretning om avgjørelsen er kommet fram til vedkommende part. En eventuell klage skal angi det vedtak som det klages over, og den eller de endringer som ønskes. Klagen bør begrunnes, og andre opplysninger av betydning for saken bør nevnes. Klagen skal sendes til Fylkesmannen i Nordland, 8002 Bodø.

En eventuell klage fører ikke til at iverksettelsen av vedtaket utsettes. Fylkesmannen eller Miljødirektoratet kan etter anmodning, eller av eget tiltak beslutte at vedtaket ikke skal iverksettes før klagefristen er ute eller klagen er avgjort, jf. forvaltningsloven § 42. Avgjørelsen av spørsmålet om iverksettelse kan ikke påklages.

En eventuell klage på kontrollgebyr gis ikke oppsettende virkning. Gebyret må betales i henhold til ovenstående, og et eventuelt overskytende beløp vil refunderes fra Miljødirektoratet.

Det gis en frist på 14 dager fra dette brevet er mottatt til å kommentere tilsynsrapporten. Etter denne fristen vil rapporten anses som endelig.

Med hilsen

Oddlaug Ellen Knutsen (e.f.)
seksjonsleder

Maria L. Seivåg
rådgiver

Dette brevet er godkjent elektronisk og har derfor ikke underskrift.

Kopi:
Mattilsynet
Nordland fylkeskommune
Fiskeridirektoratet Region Nordland
Saltdal kommune
NVE
NVE v/Frank Jørgensen
Ingvar Ramsvik

postmottak@mattilsynet.no
post@nfk.no
postmottak@fiskeridir.no
postmottak@saltdal.kommune.no
nve@nve.no
frjo@nve.no
Vik
8250 Rognan